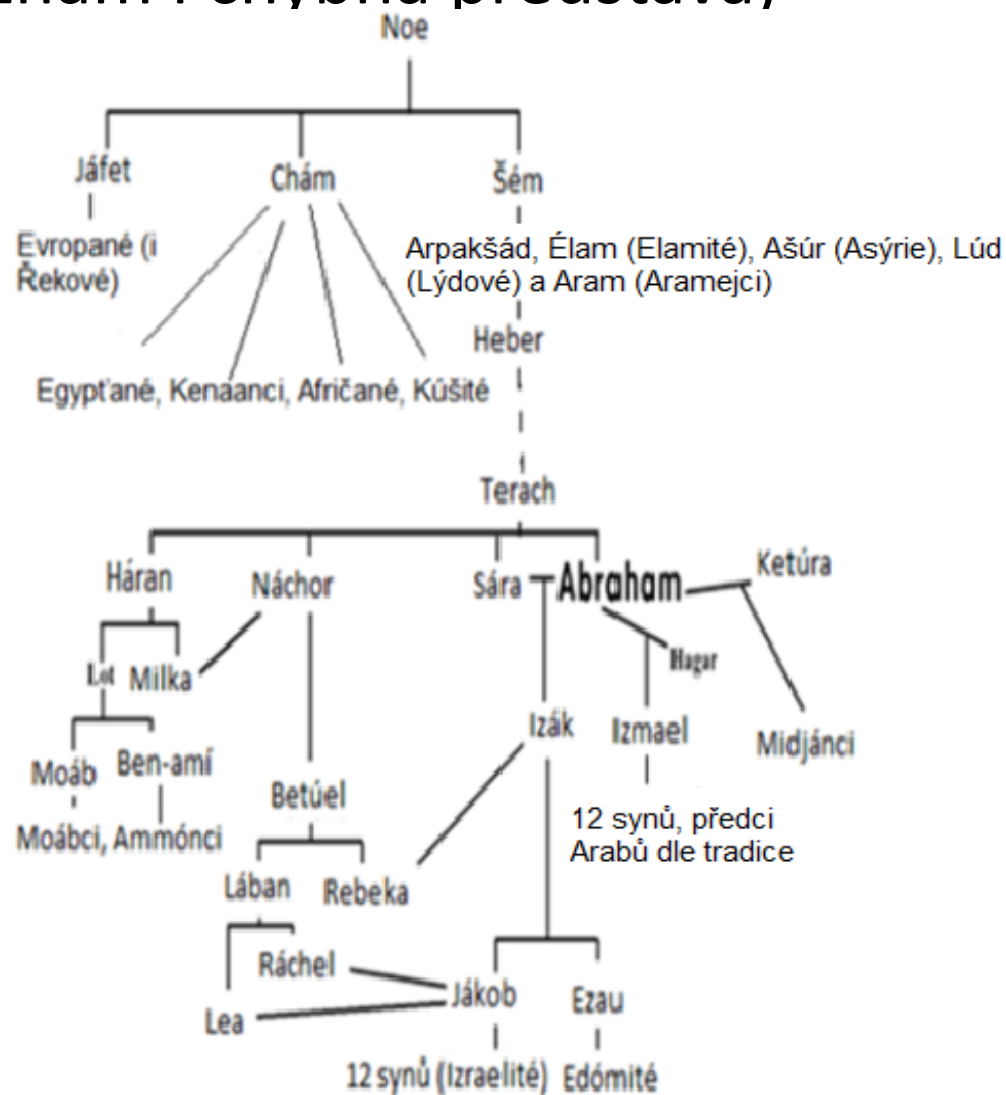
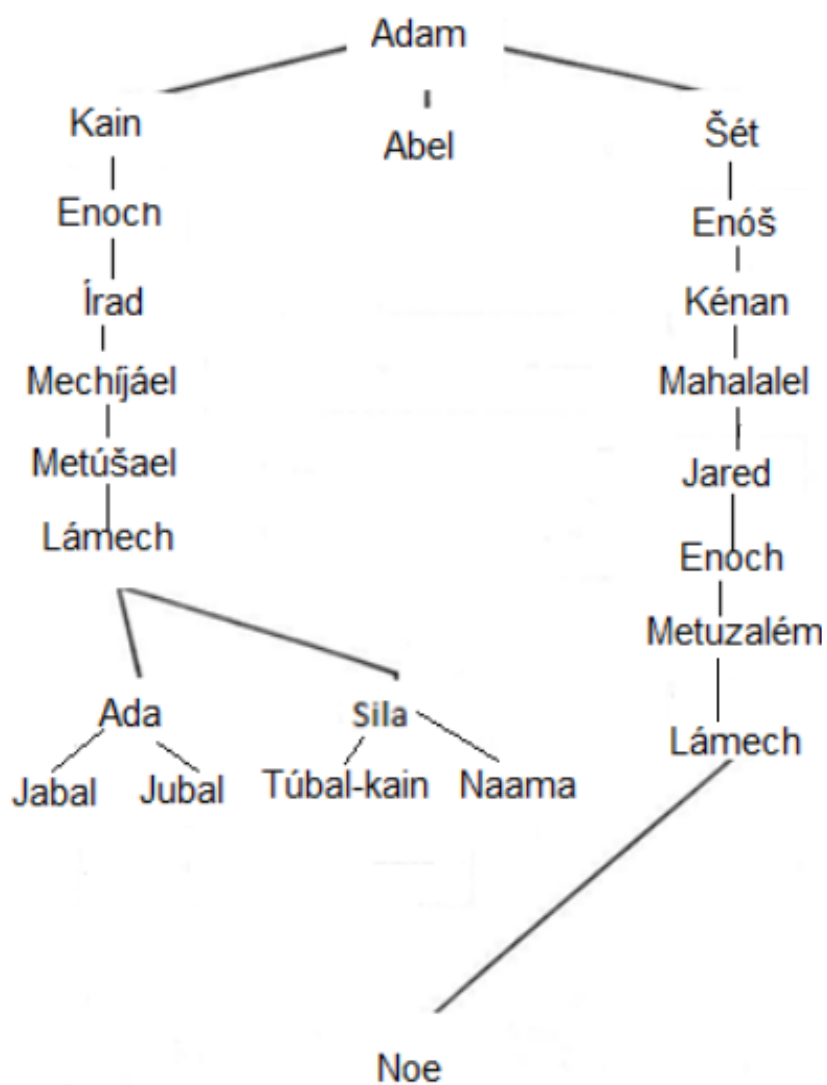

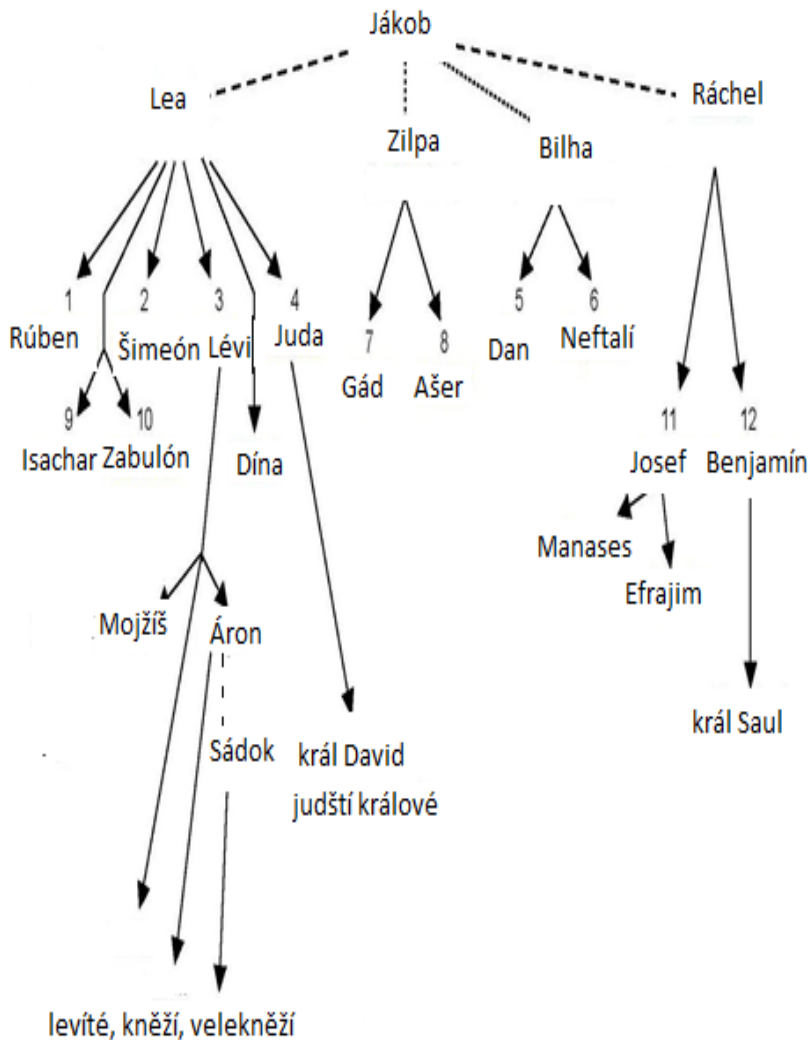
Historická kritika Bible

- Primárním cílem historické kritiky je objevit v textu původní význam v původním historickém kontextu a jeho doslovném smyslu. Snaží se dospět k tomu, jak to opravdu bylo.
- „Neboť kritici přistupují k posvátnému (v případě Bible biblickému) textu jako k jakémukoli jinému literárnímu celku, který má svou historii a který prošel dlouhými dějinami vzniku a vývoje.“
- Neslouží k tomu, aby potvrzovala nějaké náboženství.

eponymní (stejnojmenní) mytologičtí předkové národů,
 srovnej Hellén (Heléni - Řekové), Romulus - Římané, Čech -
 Češi, etiologický mýtus - posvátné vyprávění o původu světa
 nebo lidí (dnes má význam i chybná představa)

Bájní Jákobovi synové (eponymní předkové kmenů) a soudci (šoftim)

Ukázka toho, že příběhy jsou vytvořeny kolem etymologie jmen. Ukázka spletenosti příběhů ze severu a jihu. Jak se došlo k významu Judy nad ostatními bratry.

- **Gn 9:22-27 Chámovo** prokletí. Už Noe proklel Cháma a jeho potomky Kenaance.
- **Gn 19:30-37 Lot** a jeho dcery. **Moáb** = od otce, **Ammón** = syn mých lidí, ironický lidový příběh o jejich původu.
- **Gn 17:1-21 Smlouva s Abrahámem**. Abrahám je vyvolený. Abram = vznešený otec, Abrahám = otec množství, Genesis 17:17 **Izák** = usměje se, Abrahám se smál, myslel si, že je moc starý
- **Gn 25:12-18 Izmaelovi** potomci, takto pojmenované dítě bylo považováno za splnění Božího zaslíbení = „Bůh (El) poslouchal“
- **Gn 25:30-34 Ezau** = chlupatý/Edóm = sloveso adom nebo adem znamená být červený, zrzavý, podstatné jméno (edom) označuje druh červeného guláše - červené čočky, jméno Edom je podobné hebrejskému slovu adamah - „červená země - Adam“ - pochybný původ Edómců, Jákob = to je Úskočný.
- **Gn 28:10-22** Jákobův žebřík, smlouva Jákoba s Bohem, Bét-el, Dům Boží byl významnou severní svatyní. Jákob znamená následovat, být pozadu, držel Ezaua za patu.
- **Gn 32, 29** Tu řekl: „Nebudou tě už jmenovat **Jákob** (to je Úskočný), nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh) , neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstáls.“
- **Gn 34:25** Šimeón (Gn 29, 33 - Vyslyšel/Poslušný) a Lévi (Gn 29, 34 - Přivinuvsí se) mstí Dínu (odsouzená). Matka Lea při narození něco řekla. Přichází o přízeň otce.
- **Gn 35:22** Rúben (Gn 29, 32, to je Hled'te-syn) svede otcovu ženu Bilhu. Přejde proto o prvorozenství.
- **Gn 37:20-32 Josefův** plášť. Smíchané tradice ze S (Rúben) a J (Juda), **Gn. 30, 22-24** Josef = Ráchel řekla: **Gn 35:18** Ben-óni (zmar) /Benjamín = syn jihu/pravé ruky,
- **Gn 49:8-10** Jákob žehná **Judovi**. Juda = Ten, kdo vzdává chválu , Lea řekla... **Gn 29:35.**

V Tóře je 613 mitzvot (množné číslo pro mitzvu) neboli přikázání, 248 pozitivních mitzvot, 365 negativních mitzvot. Tóra (Tav (400)-Vav (6)-Resh (200)-He (5)) =611+2 Deuteronomium 6:1 Toto jsou přikázání, nařízení a práva, kterým vás Hospodin, váš Bůh, přikázal vyučovat, abyste je dodržovali v zemi, do níž táhnete a kterou máte obsadit:

Deuteronomium 6:2 Aby ses bál Hospodina, svého Boha, a bedlivě dbal na všechna jeho nařízení a příkazy, které ti udílím, ty i tvůj syn a tvůj vnuk, po všechny dny svého života, abys byl dlouho živ.

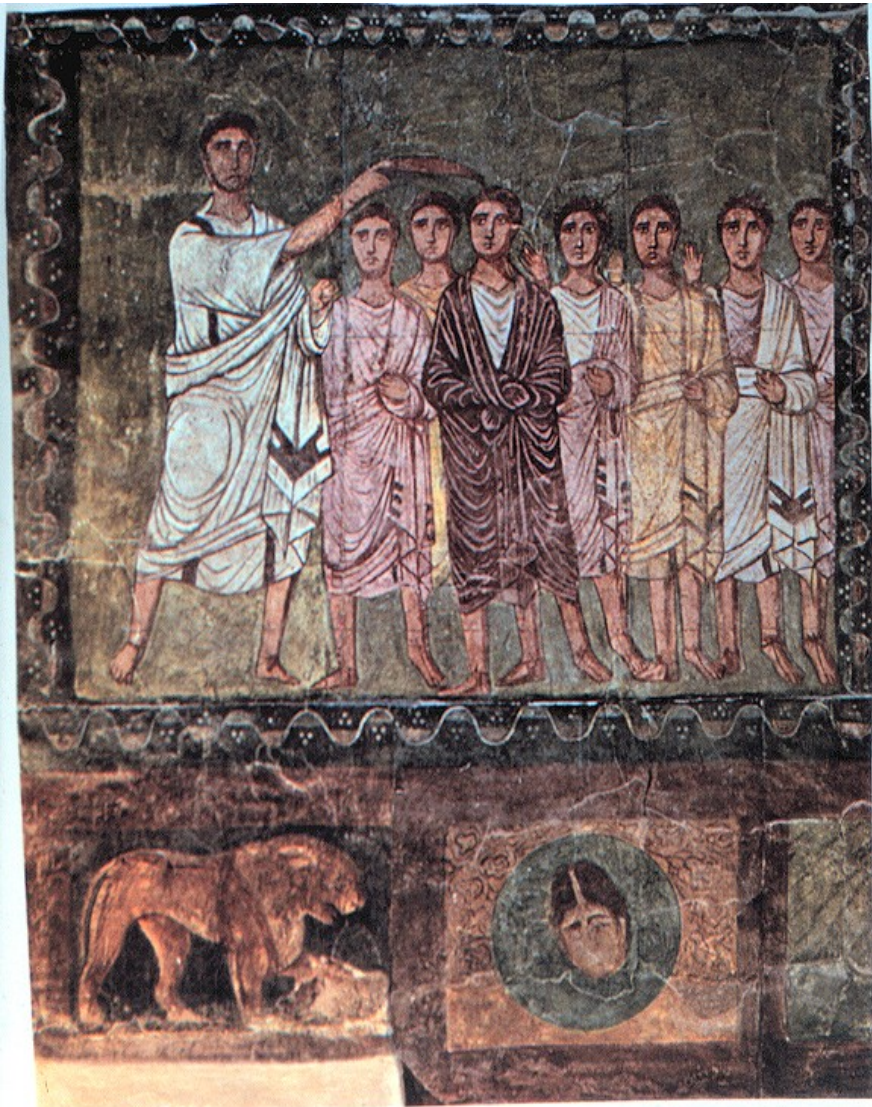
Deuteronomium 6:3 Poslouchej je, Izraeli, a bedlivě je dodržuj. Tak se ti povede dobře a velmi se rozmnožíte v zemi oplývající mlékem a medem, jak ti přislíbil Hospodin, Bůh tvých otců.

1. Dt 6:5 Milovat Boha	1. Dt. 20:1 Když vytáhneš do boje proti svým nepřátelům, nebudeš panikařit.
2. Dt. 18:15 Poslouchat proroka mluvit v Božím jménu	2. Dt. 20:10 Když přitáhneš k městu, abys proti němu bojoval, nabídneš mu mír, pokud přijme, zacházej s ním podle práva
3. Lv. 19:18 Milovat všechny lidské bytosti, které dodržují smlouvu	3. Dt 20:16 Nenechej žádného Kanaánce naživu
4. Lv. 19:18 Nemstít se	4. Dt 24:15 Zaplatit mzdu najatému muži ve stanovené lhůtě
5. Dt. 6:7 Učit se Tóru	5. Lv 25:44 Otrok a otrokyně, které budeš mít, ať jsou z pronárodů okolo vás; z nich si budete kupovat otroka a otrokyni.
6. Lv. 19:4 Neobracejte se na modlářství	6. Nu 30: 3 Dodržovat přísahy
7. Dt. 12:2 Zničit modly	7. Dt 16:18 Jmenovat soudce v každé izraelské obci
8. Lv. 19:26 Nebýt pověřivý	8. Ex 23: 8 Nebrat úplatek
9. Dt. 18:10 Neprovádět magii	9. Dt. 18:4 Budeš kohenovi dávat prvotiny svého obilí, moštu a oleje i prvotiny své ovčí stříže.
10. Lv. 19:27 Muži nesmí stříhat vlasy po stranách hlavy	10. Nu. 18:15 Vykoupit prvorozené syny a dát peníze kohenovi
11. Lv. 19:27 Muži nesmějí holit své brady	11. Dt. 18:1 Levitům se nesmí dostat podílu v Izraeli, spíše se jim dají města, kde by mohli bydlet
12. Lv. 19:28 Zákaz tetování a zohavování kůže	12. Lv. 10:9 Kohen nesmí vstoupit do chrámu pod vlivem alkoholu
13. Dt. 6:7 Říkat modlitbu Šma ráno a v noci	13. Dt. 23:11 Bude-li mezi vámi někdo, kdo by nebyl čistý pro noční výron semene, vyjde ven za tábor
14. Dt. 6:8 Mít tefilin na hlavě	14. Dt. 12:11 Nabízet všechny oběti v chrámu
15. Dt. 6:8 Mít tefilin na rameni	15. Dt. 16:16 Ukázat se v chrámu na pesach, šavuot a sukot
16. Dt. 6: 9 Mít mezuzu na dveřním sloupu	16. Lv. 1:3 Provedte proceduru oběti, jak je předepsáno v Tóře
17. Gen. 17:10 Obřezat všechny muže osmý den po jejich narození	17. Lv. 4:27 Každý člověk musí přinést oběť za přestupek
18. Ex. 23:12 Odpočívat sedmý den	18. Lv. 12:6 Žena, která porodila, musí přinést oběť v chrámu
19. Dt. 7:3 Neženit se s cizinkami	19. Nu. 15:20 Odložit část těsta pro kohena
20. Ex. 13:3 Nejíst chamec všech sedm dní Pesachu	20. Ex. 25:8 Vybudovat chrám
21. Dt. 22:29 Násilník se musí oženit se znásilněnou, pokud je svobodná	21. Lv. 21:11 Velekněz nepřistoupí k nikomu mrtvému, neposkvrní se ani při svém otci ani při své matce.
22. Dt. 14:3 Nesmíš jíst nic ohavného	22. Lv 21,17 Osoba s fyzickou vadou nesmí sloužit ve svatyni
23. Lv. 3:17 Nejíst krev	23. Lv 27:32 Každý desátý kus ze skotu a bravu, bude svatý Hospodinu.
24. Dt. 12:21 Zabijte rituálně zvíře předtím, než ho budete jíst	24. Dt 17:15 Ustanovit krále
25. Lv 24:17 Když někdo ubije nějakého člověka, musí zemřít.	25. Dt 17:17 Nebude hromadit nadbytečné množství zlata a stříbra
26. Lv 19:11 Nekrást osobní majetek	26. Lv 19:35 Nedopustíte se bezpráví při soudu, při měření, vážení a odměřování.
27. Dt 10:19 Milovat hosty	27. Lv. 19:3 Měj v úctě svou matku a svého otce
28. Dt 15:11 Ve své zemi ochotně otvírej ruku svému potřebnému bratru	

Četba Jozueho, Soudců, Samuela, Král.

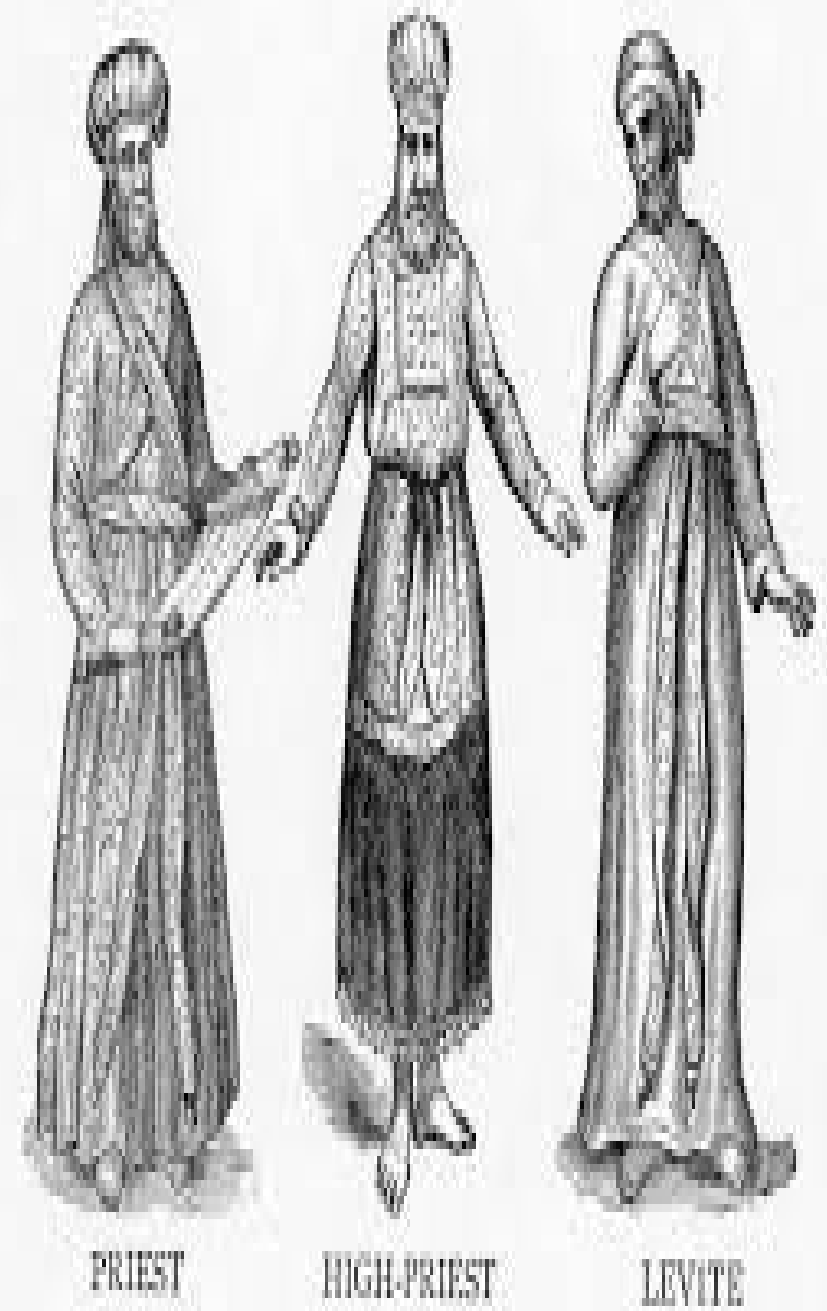
- **Jozue 24** - Obnova smlouvy s Hospodinem - Izrael se svobodnou volbou v Šekemu rozhoduje pro Hospodina a odvrhuje cizí bohy
- **Jozue 18, 1** „Celá pospolitost Izraelců se shromáždila do Šíla a postavili tam stan setkávání. Zemi si už podmanili.“ (Šekem i Šílo dokazují významu severu)
- **Soudců 10:6-7** „Izraelci se dále dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích. Sloužili baalům a aštoretám i bohům aramejským a bohům sidónským, též bohům moábským a bohům Amónovců i bohům Pelištejců. Hospodina opustili a nesloužili mu. Hospodin proto vzplanul proti Izraeli hněvem a vydal jej napospas Pelištejcům a Amónovcům.“
- **1. Samuelova 7, 3** Samuel vyzval celý izraelský dům: „Jestliže se chcete celým srdcem obrátit k Hospodinu, odstraňte ze svého středu cizí bohy i aštarty, upněte se srdcem k Hospodinu a služte jenom jemu. On vás vysvobodí z rukou Pelištejců.“
- **1. Samuelova 10:17-27** Vyvolení Saula králem. Zavržení Boha.
- **2. Samuelova 7:4-16** Bůh slibuje Davidovi svou přízeň.
- **1. Královská 11:7-13** Šalomounovo království pro jeho hřích bude rozděleno

Davidův příběh

- Freska ze synagogy v Dura Európos u řeky Eufrat na území dnešní Sýrie (244/245 n. l.).
- *Davidovo pomazání Samuelem*
- **1. Samuelova 16, 13** „Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů. A duch Hospodinův se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále. Samuel pak hned nato odešel do Rámy.“

The Golden Garments (8th) of the Kohen Gadol Shemot 28:4:42

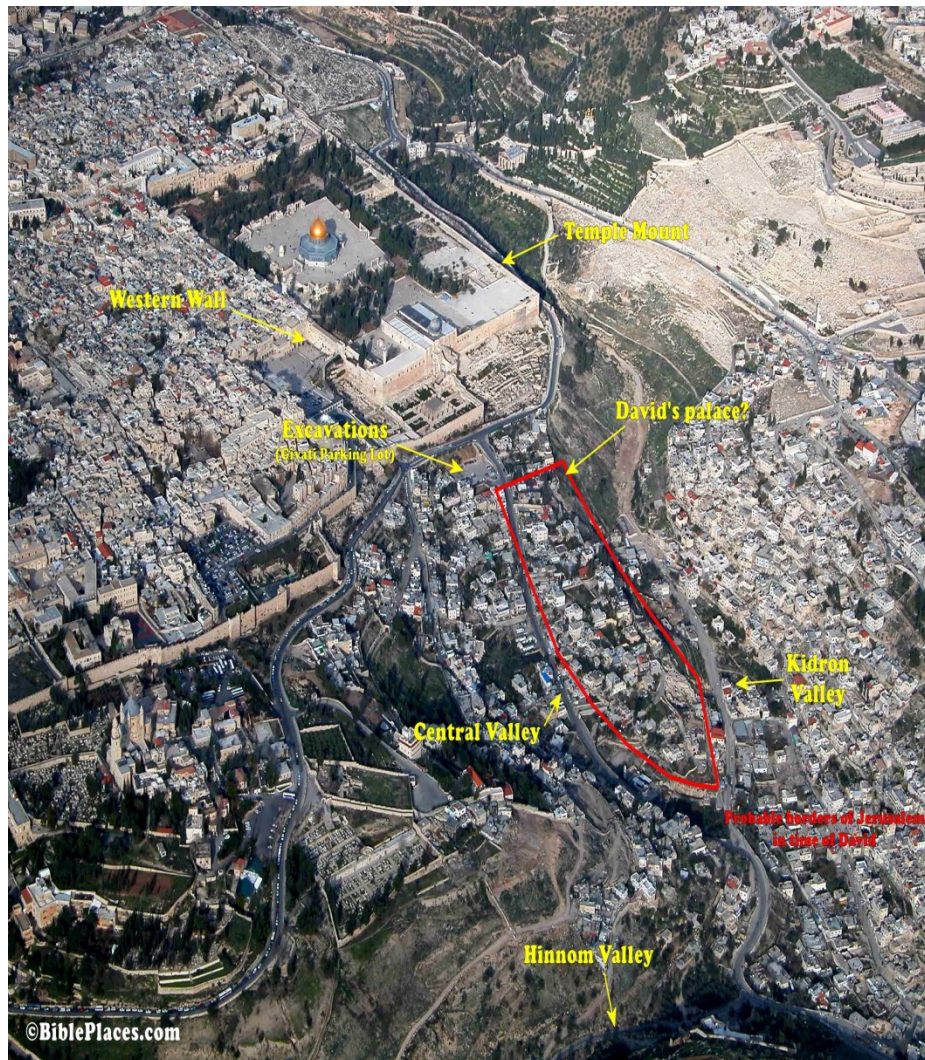

PRIEST

HIGH-PRIEST

LEVITE

Chrámová hora 740 m. n. m./Davidův palác?

United Israelite Kingdom, Israel in the Time of Kings Saul, David and Solomon, 1000 to 924 B.C.

Kingdoms of Israel and Judah

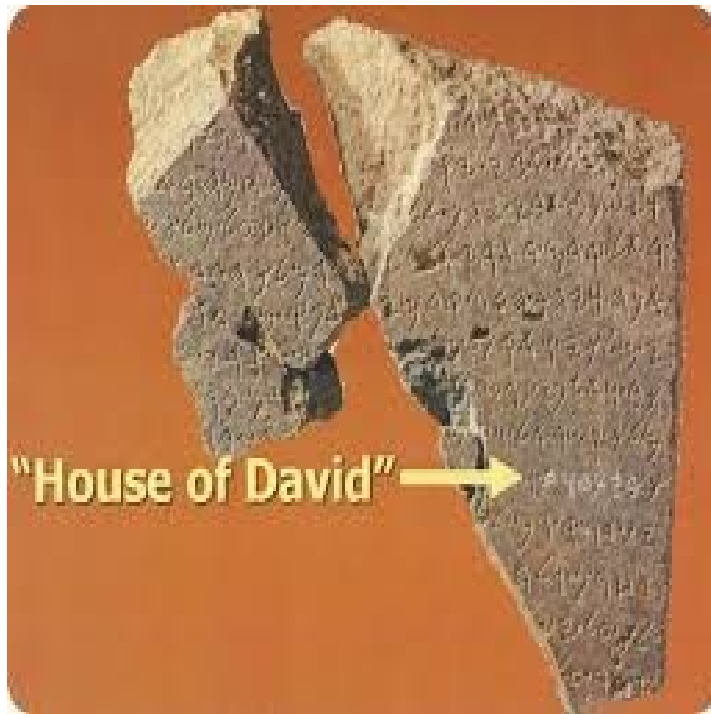
Šešonk I. 943–922 / 2 Paralipomenon, 12:1-4

- 1. Královská 14:25-26
- „V pátém roce vlády krále Rechabeáma vytáhl Šíšak, král egyptský, proti Jeruzalému. Pobral poklady domu Hospodinova i poklady domu královského; pobral všechno. Pobral i všechny zlaté štíty, které pořídil Šalomoun.“
- Portálový reliéf z Karnaku ukazuje Šešonka I., jak drží v ruce svázanou skupinu vězňů, semitského původu.

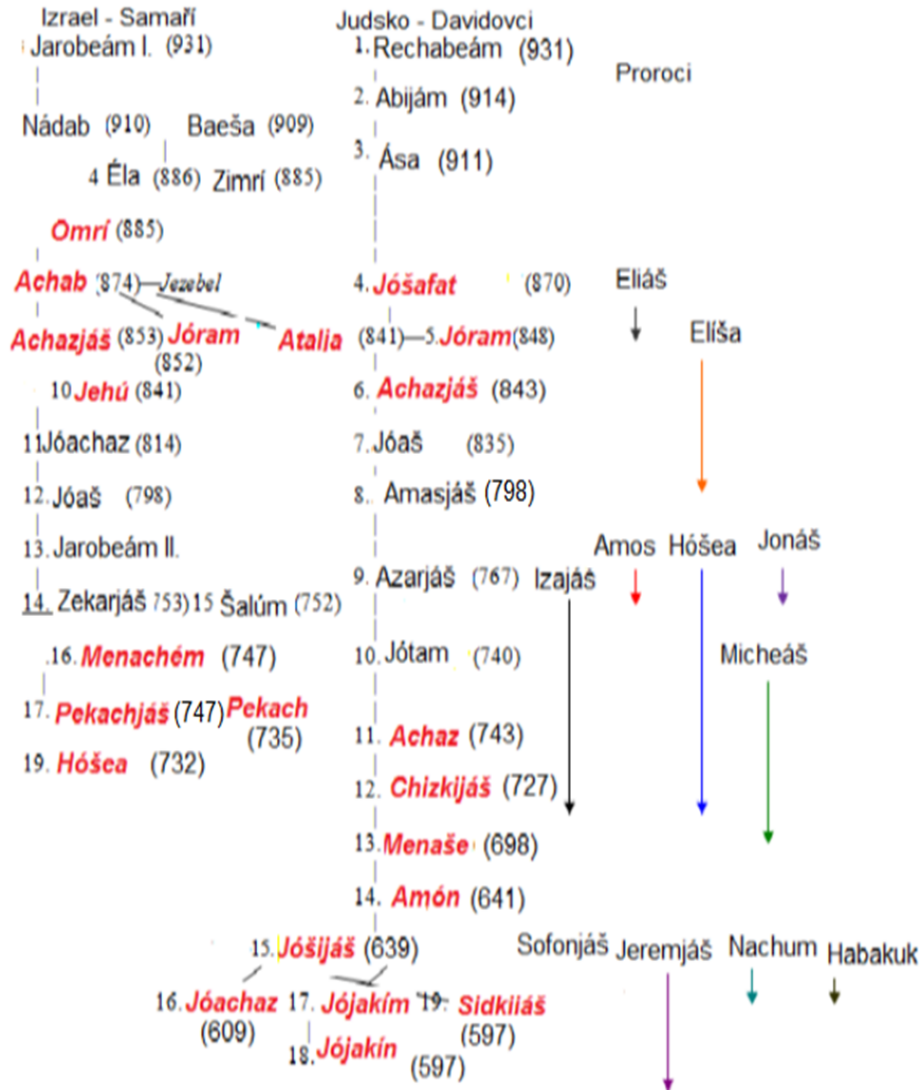
Stéla z Tel Dan – bytdwd, Aramejský král Chazael

- 2. pol. 9. stol. př. n. l.

- 1. [] ... [...] a snížení [...]
- 2. [...] můj otec vyšel [proti němu, když bojoval v [...]
- 3. a můj otec ulehl, a odešel k jeho [předkům (tedy onemocněl a zemřel)]. A když do země mého otce vstoupil král I[z-]
- 4. **raele**, a Hadad mě udělal králem,
- 5. A Hadad šel přede mnou [...]
- 6. z mého království, a já jsem zabil ty, kteří činili
- 7. nepokoje a tisíce jezdců (nebo koní). [Zabil jsem] jeho syna [**Achabova**]
- 8. Izraelského krále, a já jsem zabil **Achacha**, syna **Jehoráma**,
- 9. z domu **Davidova**, a jejich města jsem zničil
- 10. jejich země [zpusťošil]
- 11. další [... a Jehu ru-]
- 12. vedl přes Je [rael a já jsem položil]
- 13. obléhání po [

Izrael a Judsko

1. Vláda legendárních králů Saula, Davida, Šalamouna, sjednocení 12 kmenů pod Saulem, rozmach území za Davida, rozkvět za Šalamouna, rozdělení Davidovy říše na Izrael a Judsko.
2. Omří založil Samaří. Vládl velkému území, které ovládalo i Judsko a Moáb. 853 př. n. l. bitva u Karkaru, Achab ve 12členné koalici x asyrský král Salmaneser III. vyhrál. **Stéla z Kurchu.**
3. Povstání Moábců proti Izraelcům - Jóram izraelský a spojenci Jóšafat judský a edómský král - **Méšova stéla.** Moábcí vyhráli.
4. Vpád Chazaela, krále Aram-Damašku do Izraele x Jóram izraelský a Achazjáš judský poražení generálem Jehúem, který je zabil. **stéla z Tel Dan**
5. Vzpouřa Jehúa - **černý obelisk Salmanesera III.,** Chazael, Jehú, Atalja a prorok Eliša zastávali proasyrskou politiku.
6. Syrsko-efraimská válka. Pekach se spojil s aramejským králem Rezinem proti judskému králi Achazovi. Achaz se obrátil k Tiglatpilesarovi o pomoc. 734 př. n. l. Tiglatpilesar porazil Pekacha.
7. Tiglatpilesar III. si nechal po vpádu roku 733 do Izraele od Menachéma platit tribut, poplatek za mír. Pekachjáš se vůči tributů nebouřil, Pekach ano. Nahrazen proto Hóšeou.
8. Hóšea svrhl Pekacha a zpočátku platil Asyřanům tribut. Poté si to rozmyslel a to vedlo k tomu, že asyrský král Salmaneser V. (Sargon II.) zničil Izrael 722. Izrael asyrskou provincií. Judsko platí Asýrii.

Izraelští králové

- **1. Kr 16, 25** „**Omří** se dopouštěl toho, co je zlé v Hospodinových očích, horších věcí než všichni, kdo byli před ním.“
- **1. Kr 21, 25** „Nebyl nikdo jako **Achab**, aby se zaprodal a dopouštěl toho, co je zlé v Hospodinových očích, jak ho k tomu podněcovala Jezábel, jeho žena.“
- **2. Kr 9, 14** „Tak se spikl Jehú, syn Jóšafata, syna Nimšího, proti Jóramovi. **Jóram** hájil tenkrát s celým Izraelem Rámot v Gileádu proti aramejskému králi Chazaelovi.“
- **1. Kr 19, 16** „**Jehú**a, syna Nimšího, pomažeš (Eliáši) za krále nad Izraelem a Elišu, syna Šáfatova z Ábel-mechóly, pomažeš za proroka místo sebe.“
- **2. Kr 15, 19** „Do země vtrhl Púl, král asyrský. **Menachém** dal Púlovi tisíc talentů stříbra, aby si zajistil jeho pomoc a upevnil království ve svých rukou.“
- **2. Kr 15, 29** „Za dnů **Pekacha**, krále izraelského, vtrhl do země Tiglat-pileser, král asyrský. Zabral Ijón, Ábel-bét-maaku, Janóach, Kedeš, Chasór, Gileád a Galileu, celou zemi Neftalí, a vystěhoval je do Asýrie.“
- **2. Kr 17, 6** „V devátém roce **Hóšeovy** vlády dobyl asyrský král (Šalmaneser V.) Samaří. Vystěhoval Izraele do Asýrie a usadil jej v Chalachu a Chabóru při řece Gózanu a v městech médských.“
- **2 Kr 17:22-24**
- A Izraelci chodili ve všech hříších Jarobeámových, kterých se dopustil, a neupustili od nich.
- Proto Hospodin odvrhl Izraele od své tváře, jak mu předpovídal skrze všechny své služebníky proroky. Vystěhoval Izraele z jeho země do Asýrie, jak je tomu dodnes.
- Asyrský král přivedl lid z Babylóna, Kútu, Avy, Chamátu a Sefarvajimu a usadil jej v samařských městech místo Izraelců. Dostali do vlastnictví Samařsko a sídlili v jeho městech.

Judští králové

- **2. Královská 3, 7** Pak vzkázal (Jóram) **Jóšafatovi**, králi judskému: „Moábský král (Méša) ode mne odpadl. Půjdeš se mnou do války proti Moábu?“ On řekl: „Potáhnu. Jsme jedno, já jako ty, můj lid jako tvůj lid, mí koně jako tví koně.“
- **2. Královská 8, 26** Achazjášovi bylo dvaadvacet let, když začal kralovat, a kraloval v Jeruzalémě jeden rok. Jeho matka se jmenovala **Atalja**; byla to dcera Omrího, krále izraelského.
- **2. Královská 9, 27** Judský král **Achazjáš** to viděl a dal se na útěk směrem na Bét-hagan. Jehú ho pronásledoval a volal: „Také toho ubijte!“ Ranili ho na voze na svahu Gúru u Jibleámu, ale Achazjáš ujel do Megida a tam zemřel.
- **2. Královská 16, 10** Král **Achaz** se odebral do Damašku, aby se tam setkal s Tiglat-pileserem, králem asyrským. Když uviděl oltář, který byl v Damašku, poslal král Achaz knězi Urijášovi nákres oltáře a plán všech prací.

Deuteronomistické dějiny

Termín byl vytvořen v roce 1943 německým biblickým učencem Martinem Nothem, aby vysvětlil původ a účel knih Jozue, Soudců, Samuela a Královských.

Deuteronomista (Dtr. nebo D.), odkazuje na jeden na zdrojový dokument Tóry.

Deuteronomistická škola stvořila Deuteronomium a také deuteronomistické dějiny (knihy Jozue, Soudců, Samuela a Královské).

Většina učenců tvrdí, že vznikly v babylonském vyhnanství (6. století př. n. l.). Židé si potřebovali vysvětlit, proč Bůh nechal Izrael a Judu padnout a dokazovali si tak, že Bůh je neopustil a že je stále s nimi, protože Bůh je pánem celého světa. Deuteronomistická teologie - Hospodin uzavřel s Izraelem smlouvu: pokud budou žít podle jeho Zákona, budou jeho vyvoleným lidem a dá jim zemi Kanaán, pokud budou přestupovat Zákon, zemi ztratí, i králové jsou podřízeni Zákonu a musí poslouchat proroky. Zničení Izraelského království Asyřany (721 př. n. l.) a Judského království Babyloňany (586) byla vnímána jako Hospodinův trest za to, že Izraelité nedodržovali smlouvu a ctili i jiné bohy. Svým vlastním chováním můžou za to, že se Bůh na ně rozhněval a vydal je nepříteli. Pokání je náprava.

Králové jsou rozděleni do dvou kategorií: ti, kteří „činí zlo v očích Hospodinových“ a ti, kteří „činí dobro v očích Hospodinových“. Z velké části králové spadají do první skupiny. V nejhorším případě lze na D. dějiny pohlížet jako na zkreslený, propagandistický a nepřesný popisem minulosti. Místo „skutečných“ postav jsou králové prezentováni jako - hrdinové nebo darebáci.

Asýrie

- heartland of Assyria Kingdom [Assur-uballit I (c. [1350 BC](#)) & Adad-nirari III (c. [750 BC](#))]
- expansion of Adad-nirari I (c. [1300 BC](#))
- expansion of Tukulti-ninurta I (c. [1225 BC](#))
- expansion of Ashurnasirpal II (c. [875 BC](#))
- expansion of [Shalmaneser III](#) (c. [850 BC](#))
- expansion of [Tiglath-pileser III](#) (c. [735 BC](#))
- expansion of [Sargon II](#) (c. [720 BC](#)) & Sennacherib (c. [700 BC](#))
- expansion of [Esarhaddon](#) (c. [675 BC](#))
- expansion of [Ashurbanipal](#) (c. [650 BC](#))

Méšova stéla – cca. 840 př. n. l.

„Já (jsem) Méša, syn Kemošjatův, král Moábu, dibónský... Udělal jsem výsost pro Kemoše na znamení záchrany, protože mě zachránil před všemi útočníky... Omrí (byl) králem Izraele a utlačoval Moába mnoho dní, protože se Kemoš rozhněval na svou zemi. Pak jej následoval jeho syn (Achab) a řekl budu utlačovat Moába... Ale pohlédl jsem na něho vítězně...“

Salmanasar III. - stéla z Kurchu

- „...I vytáhl jsem z Argany a přiblížil se k městu Karkar. Karkar, jeho královské sídlo, jsem zničil, pobořil, sežehl ohněm. 1200 válečných vozů, 1200 jezdců, 20 000 vojáků Hadadesera z Damašku, 700 válečných vozů, 700 jezdců, 10 000 vojáků Irchuleniho z Chamátu; 2000 válečných vozů, 10000 vojáků Achaba z Izraele... „

Černý obelisk Salmanasara III. - hold Jehúa

- „Přijal jsem poplatek Jehúúv, syna Omrího, (sestavající se ze) stříbra, zlata, zlaté mísy, zlaté číše, zlatých pohárů, zlatých věder, cínu, královského žezla a loveckých oštěpů.“

